

SIMONE SUMELIDU

Η ΘΕΩΡΙΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΟΛΟΓΙΑ¹

The problem of control structures and the closely related existence of non-finite constructions in Modern Greek have recently aroused the interest of many linguists. The most discussed questions are whether the so-called na-complements that replaced the Old Greek infinitive constructions kept their syntactic features and whether they show similarities with the infinitive constructions in other languages. The paper analyzes different approaches to the problem of control structures and finiteness in Greek within the framework of the transformational-generative grammar, a trend that has prevailed in Greek linguistics for the past three decades.

As far as the early phase of the transformational-generative grammar is concerned, namely in the time of the Government and Binding theory, the question of the nominative case assigner to the subject of the complement and the existence of an empty category PRO in Modern Greek were the most important issues subjected to analyses. One of the theories is based on the assumption that the case is assigned by the category Arg and thus all the na-complements are finite. Other theories consider the case assigner to be the category Tense. Those na-complements that lack this category (such as complements of the control verbs, even though the na-complements of, for example, epistemic verbs do contain the Tense category) are then understood as non-finite with category PRO as the subject.

The new phase of the generative grammar, the Minimalist Programme, saw the readjustment of many of the principles of this model, a result of the widening interest of generative linguists in languages typologically different from English. These changes influenced mostly the transformations and their motivations.

The feature of finiteness is governed mostly by the head lower C that the complements of the control verbs lack. At the same time, they do not contain the functional category AgrS either (position for the subject). Thematic roles of the matrix verb and of the complement are checked straight in the nominal phrase of the subject of the main clause. This process results in the obligatory control. Comparison of the infinitive constructions in English and other European languages and the subjunctive complement clauses in the Balkan languages based on the minimalist approaches shows that the control structures in the mentioned languages embody the same syntactic structure. In Modern Greek, however, there are many control verbs where in certain contexts the subject of the complement does not have to have the same antecedent as the argument of the matrix verb (for example the verb *προσπαθώ* – to try). To explain such specifics, a different approach to the control structures in Modern Greek should be employed, based rather on the semantic features of the given verbs. The paper shows how the engagement of a wider spectrum of languages influenced the search for and the definition of the principles of Universal Grammar.

¹ This study was carried out as a part of the Masaryk University in Brno long-term research program Centre for Interdisciplinary Research into Ancient Languages and Early Stages of Modern Languages (MSM 0021622435).

Ο έλεγχος είναι φαινόμενο το οποίο απασχόλησε και απασχολεί τις τελευταίες δεκαετίες γλωσσολόγους διάφορων κατευθύνσεων της γλωσσολογίας, παραδοσιακών, αλλά και πιο πρόσφατων, όπως είναι η γενετική μετασχηματιστική γραμματική. Με την έννοια έλεγχος εννοούμε τον έλεγχο που ασκεί το υποκείμενο ή το αντικείμενο της κύριας πρότασης στο ελλείπον υποκείμενο του ρηματικού συμπληρώματος. Παραδοσιακά ο έλεγχος συνδέεται με το απαρέμφατο, εντοπίζεται όμως και σε γλώσσες που δεν διαθέτουν απαρέμφατο και το αντικαταστούν με υποτακτική (βαλκανικές γλώσσες). Βασικό ερώτημα σ' αυτές τις περιπτώσεις είναι αν ο έλεγχος λειτουργεί βάσει ίδιων αρχών, όπως σε γλώσσες με απαρέμφατο, αν δηλαδή σ' αυτές τις γλώσσες μπορεί ο έλεγχος να θεωρηθεί, κατά παρόμοιο τρόπο, συντακτικό φαινόμενο, όπως για παράδειγμα στην αγγλική γλώσσα, ή αν πρέπει να προσεγγίζεται ως φαινόμενο καθαρά σημασιολογικό.

Στον έλεγχο αναφέρονται πολλές έρευνες ιδιαίτερα στο πλαίσιο της γενετικής μετασχηματιστικής γραμματικής, άλλωστε η θεωρία ελέγχου αποτελεί μία από τις βασικές της θεωρίες. Η γενετική μετασχηματιστική γραμματική επικεντρώθηκε για αρκετό διάστημα στην έρευνα των συντακτικών φαινομένων της αγγλικής γλώσσας. Ιδρυτής αυτού του γλωσσικού μοντέλου είναι ο Noam Chomsky, Αμερικανός γλωσσολόγος, ο οποίος επηρέασε με τις ιδέες του τη γλωσσολογία όλου του δεύτερου μισού του 20^{ου} αιώνα και των αρχών του 21^{ου}. Οι πρώτοι μαθητές του προέρχονταν από το αγγλο-αμερικανικό χώρο. Τις τελευταίες, ωστόσο, δεκαετίες η προσοχή των γλωσσολόγων στράφηκε και σε άλλες γλώσσες, γεγονός το οποίο επηρέασε την εξέλιξη της θεωρίας και οδήγησε σε αναθεωρήσεις των βασικών αρχών της.

Ο Noam Chomsky διατύπωσε τις αρχές της γενετικής γραμματικής για πρώτη φορά το 1957 στο έργο του, *Syntactic Structures*, ωστόσο τη φιλοσοφία της καινούριας θεωρίας του την εξέθεσε πιο συγκεκριμένα στη μελέτη του *Standard Theory* το 1965. Το καινούριο γλωσσικό μοντέλο προκάλεσε (και προκαλεί) πολλές αντιδράσεις, θετικές και μη, γιατί πρόσφερε μια προσέγγιση της γλώσσας απολύτως διαφορετική από τις μέχρι τότε επικρατούσες θεωρίες. Βασική έννοια της γενετικής γραμματικής είναι η καθολική γραμματική, ένα αφηρημένο γλωσσικό σύστημα το οποίο είναι έμφυτο, ο άνθρωπος γεννιέται με τη γνώση του, δεν την αποκτάει κατά την εξέλιξή του. Αυτή η ιδέα εξηγεί τη γρήγορη κατάκτηση της μητρικής γλώσσας από ένα παιδί χωρίς αρκετά κίνητρα από το περιβάλλον του, όπως επίσης και παρόμοια λάθη που κάνουν τα παιδιά στη χρήση διάφορων γλωσσών σε συγκεκριμένες φάσεις της γλωσσικής τους εξέλιξης.

Βασικό στοιχείο της παραγωγής μιας δομής, όπως υποδεικνύει και η ονομασία *γενετική μετασχηματιστική γραμματική*, είναι οι μετασχηματισμοί. Αντίθετα από τις προηγούμενες γλωσσολογικές θεωρίες που παρουσίαζαν τις δομές σ' ένα μόνο συντακτικό επίπεδο, η μετασχηματιστική γραμματική αναγνωρίζει τη βαθειά και την επιφανειακή δομή, ενώ οι μετασχηματισμοί είναι οι βασικές διαδικασίες. Βλέπει τη γλώσσα ως σύστημα που από περιορισμένο αριθμό δομών παράγει βάσει των μετασχηματισμών, απεριόριστο αριθμό προτάσεων.

Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του μοντέλου αυτού είναι ότι εξελίσσεται συνεχώς. Οι αρχές του έχουν τροποποιηθεί από το 1957 μέχρι σήμερα αρκετές

φορές από τον ίδιο τον ιδρυτή του και από τους μαθητές του. Οι τελευταίες βασικές φάσεις του, η θεωρία κυβέρνησης και αναφορικής δέσμευσης (Government and Binding Theory) και το μινιμαλιστικό πρόγραμμα (Minimalist Program), ονομάζονται γενικά *περίοδος αρχών και παραμέτρων*.

Η θεωρία περιλαμβάνει συγκεκριμένο αριθμό καθολικών αρχών, κοινών για όλες τις γλώσσες. Εντωμεταξύ οι διαφορές ανάμεσα στις γλώσσες προκύπτουν από διαφορετικά ρυθμισμένες ειδικές παραμέτρους: “... there are no rules for particular languages and no construction-specific principles. A language is not, then, a system of rules, but a set of specifications for parameters in an invariant system of principles of Universal Grammar”², με βάση αυτές τις αρχές και παραμέτρους ο ομιλητής είναι ικανός να δημιουργεί γραμματικά σωστές προτάσεις. Στις καθολικές αρχές, όπως διατυπώθηκαν στις εργασίες του Chomsky στη δεκαετία του ογδόντα, ανήκει για παράδειγμα η θεωρία ελέγχου, η οποία αποτελεί το αντικείμενο αυτής της εισήγησης, αλλά και άλλες που σχετίζονται στενά με τον έλεγχο, όπως η θεωρία της πτώσης, η θεωρία των θεματικών ρόλων και η αρχή των κενών κατηγοριών. Στις παραμέτρους ανήκει για παράδειγμα η παράμετρος *pro-drop*. Δηλαδή η δυνατότητα ή μη να κατέχει ένα κενό στοιχείο (η κενή κατηγορία *pro*) τη θέση του υποκειμένου, (στις *pro-drop* γλώσσες ανήκουν και τα Ελληνικά).

Όπως προαναφέρθηκε ο έλεγχος είναι ένα φαινόμενο που παραδοσιακά συνδέεται με χαρακτηριστικά μη παρεμφατικών δομών. Αφορά ρήματα, που περιέχουν στο σθένος τους μη παρεμφατική δομή, το υποκείμενο της οποίας βρίσκεται σε συναναφορά με το υποκείμενο ή το αντικείμενο του ρήματος της κύριας πρότασης. Το υποκείμενο του συμπληρώματος, το ελεγχόμενο στοιχείο (*controllee*), δεν μπορεί να αποκτήσει φωνολογικό περιεχόμενο. Το υποκείμενο ή το αντικείμενο της κύριας πρότασης που βρίσκεται σε συναναφορά με το υποκείμενο του συμπληρώματος ονομάζεται ελεγκτής (*controller*).

Ο έλεγχος είναι υποχρεωτικός ή προαιρετικός:

Στην περίπτωση ρημάτων **υποχρεωτικού ελέγχου**, π.χ. *ξέρω, αναγκάζω*, το υποκείμενο του συμπληρώματος είναι σε υποχρεωτική συναναφορά με το υποκείμενο της κύριας πρότασης (*ξέρω*):

(1) Ξέρω να γράφω καλά Ελληνικά.

ή το αντικείμενο της κύριας πρότασης (*αναγκάζω*):

(2) Τον ανάγκασε να φύγει.

Προαιρετικός έλεγχος:

(3) Θέλω να φύγω.

² CHOMSKY (1995: 129).

(4) Θέλω να φύγει ο Κώστας.

Τα ρήματα ελέγχου του αντικειμένου συχνά αντιδιαστέλλονται με τα ρήματα ανύψωσης (raising), τα οποία επίσης περιέχουν απαρέμφοτο στο σθένος τους (στα Νέα Ελληνικά να-συμπλήρωμα). Διαφέρουν όμως όσον αφορά τη συντακτική θέση των ορισμάτων στη βαθιά δομή και τον αριθμό των θεματικών (σημασιολογικών) τους ρόλων.³

Ο έλεγχος σχετίζεται με τις αρχές οικονομίας της γλώσσας. Το υποκείμενο του συμπληρώματος ερμηνεύεται βάσει της συναναφοράς του με τον ελεγκτή του και συνεπώς μένει χωρίς φωνολογικό περιεχόμενο. Καταρχήν πραγματοποιείται η επονομαζόμενη διαδικασία Equi-NP deletion (απαλοιφή ισοδύναμης ονοματικής φράσης). Στα πλαίσια της θεωρίας της κυβέρνησης και της αναφορικής δέσμησης η ανάλυση ελέγχου βασίζεται στο μηδενικό στοιχείο PRO. Αυτό το κενό υποκείμενο έχει τη θέση του στη δομή του συμπληρώματος και δέχεται θεματικό ρόλο από το ρήμα.

Η κενή κατηγορία PRO χαρακτηρίζεται ως αντωνυμικό και αναφορικό στοιχείο (pronominal anafor) και έτσι εξαιρείται από τη θεωρία της κυβέρνησης και της δέσμησης, δεν έχει κυβερνητική κατηγορία και αποκτά περιεχόμενο μέσω της συναναφοράς με το υποκείμενο ή αντικείμενο της κύριας πρότασης.⁴ Η κενή κατηγορία PRO δεν μπορεί να αντικατασταθεί από ονοματική φράση με φωνολογικό περιεχόμενο, λόγω του πτωτικού φίλτρου που αποκλείει όλες τις δομές που περιέχουν ονοματική φράση χωρίς πτώση. Η ονομαστική εκχωρείται στην ονοματική φράση υποκειμένου από το στοιχείο AGR (agreement, συμφωνία) του ρήματος. Το ρήμα όμως στην απαρεμφατική του μορφή δε διαθέτει αυτή την κατηγορία και για αυτό το λόγο δεν μπορεί το υποκείμενό του να πάρει πτώση. Σύμφωνα με πιο πρόσφατες απόψεις⁵ αποδίδεται μηδενική πτώση στο υποκείμενο της απαρεμφατικής δομής, απαραίτητη για την απόδοση του θεματικού ρόλου από το ρήμα, η οποία και εκχωρείται από το στοιχείο Tense (Χρόνος) του ρήματος.

Το ζήτημα αν αυτή η συντακτική άποψη μπορεί να εφαρμοστεί στις δομές ελέγχου στα Νέα Ελληνικά, δηλαδή αν μία από τις βασικές αρχές της γενετικής γραμματικής, η οποία θεωρείται καθολική, ισχύει και σ' αυτή τη γλώσσα, υποκίνησε και υποκινεί πολλές συζητήσεις. Βασικό θέμα αυτών των συζητήσεων είναι η ύπαρξη της κενής κατηγορίας PRO στα Νέα Ελληνικά και το σχετιζόμενο ζήτημα της παρεμφατικότητας.

³ Ενώ π.χ. σε δομή με ανύψωση υποκειμένου „Βλέπω τον Κώστα να φεύγει“ (ανύψωση υποκειμένου του συμπληρώματος σε θέση αντικειμένου της κύριας πρότασης, στη γενετική γραμματική ονομάζονται αυτές οι δομές *δομές με απόδοση πτώσης κατ' εξαίρεση* – Exceptional Case Marking, ECM) το αντικείμενο της κύριας πρότασης αποτελεί μόνο συντακτικά μέρος της, από σημασιολογική άποψη παραμένει ως μέρος του συμπληρώματος, από το ρήμα του πήρε θεματικό ρόλο τον οποίο κρατάει και στη θέση του αντικειμένου της κύριας πρότασης. Η ανύψωση διευρύνει δηλαδή το πλαίσιο σθέנוους του κύριου ρήματος.

⁴ PRO theorem (CHOMSKY 1981).

⁵ CHOMSKY, LASNIK (1993).

Στα πλαίσια της έρευνας των δομών ελέγχου της Ελληνικής γλώσσας υπάρχουν δύο βασικές αντίθετες μεταξύ τους απόψεις. Η μία αρνείται την ύπαρξη της κενής κατηγορίας PRO στα Νέα Ελληνικά και θεωρεί τα συμπληρώματα ρημάτων ελέγχου ως παρεμφατικά, δηλαδή υποστηρίζει την άποψη ότι όλες οι δομές στα Νέα Ελληνικά είναι παρεμφατικές. Η δεύτερη υποστηρίζει ότι στα συμπληρώματα ρημάτων υποχρεωτικού ελέγχου, αλλά και ανύψωσης, δεν υπάρχει χαρακτηριστικό παρεμφατικότητας και στη θέση του υποκειμένου τοποθετεί το PRO (στο πλαίσιο της θεωρίας της κυβέρνησης και της αναφορικής δέσμευσης, στην περίοδο του μινιμαλιστικού προγράμματος εμφανίζονται εντελώς διαφορετικές προσεγγίσεις). Υποστηρίζεται δηλαδή ότι μερικά να-συμπληρώματα κράτησαν τα συντακτικά χαρακτηριστικά του απαρεμφάτου.

Μεταξύ των γλωσσολόγων που αρνούνται την ύπαρξη του PRO στα Νέα Ελληνικά (εκτός από το γερούνδιο) ανήκει και η γλωσσολόγος Ειρήνη Φιλιππάκη-Warburton, μια από τις πρώτες γλωσσολόγους που ασχολήθηκαν με την εφαρμογή των αρχών της γενετικής γραμματικής στα Νέα Ελληνικά. Σύμφωνα με τη Φιλιππάκη-Warburton, τα Νέα Ελληνικά δε διαθέτουν απαρεμφατικές δομές, οι δομές αυτές αντικαταστάθηκαν από την υποτακτική η οποία αποτελείται από το μόριο *να*, το δείκτη υποτακτικής⁶ και τον εξαρτημένο ρηματικό τύπο. Όλα τα να-συμπληρώματα (συμπληρώματα σε υποτακτική) δείχνουν συμφωνία σε πρόσωπο και αριθμό με το υποκείμενο, ενδεχομένως, σύμφωνα με τη Φιλιππάκη-Warburton, πρέπει όλα τα να-συμπληρώματα στα Νέα Ελληνικά να θεωρούνται ως παρεμφατικά.⁷ Στο άρθρο της, *On control in Greek* (1999) προσδίδει στα πλαίσια του μινιμαλιστικού προγράμματος τη δυνατότητα εκχώρησης ονομαστικής πτώσης στην λειτουργική κατηγορία AGR. Στην περίπτωση των δομών ελέγχου, λοιπόν, δε βρίσκεται η κενή κατηγορία PRO στη θέση του υποκειμένου αλλά η κενή κατηγορία pro. Την άποψη ότι η κενή κατηγορία στη θέση του υποκειμένου του να-συμπληρώματος του ρήματος ελέγχου φέρει ονομαστική πτώση υποστηρίζουν, εκτός άλλων, τα παρακάτω παραδείγματα⁸:

(5) Ο Γιάννης ξέριε να κολυμπάει μόνος του.

(6) Έβαλα το Γιάννη να φάει μόνος του.

⁶ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, ΒΕΛΟΥΔΗΣ (1984), ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON (1992), ΙΑΤΡΙΔΟΥ (1993). Αντίθετα η AGOURAKI (1991) και ο TSOUHAS (1993) δε θεωρούν το δείκτη *να* ως δείκτη υποτακτικής, αλλά ως συμπληρωματικό δείκτη.

⁷ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON (1987: 133): „Η ιδιότητα παρεμφατικότητας εκφράζεται με την ένδειξη συμφωνίας σε πρόσωπο και αριθμό που υπάρχει ανάμεσα στο υποκείμενο και το ρήμα του. Η συμφωνία εντάσσει μια ονομαστική φράση στους όρους του ρήματος. Αν αναπαραστήσουμε την παρεμφατικότητα του ρήματος με το σύμβολο ΣΥΜΦ (AGR), μπορούμε να πούμε ότι το στοιχείο αυτό, που υπάρχει μέσα σε παρεμφατικές προτάσεις, κυβερνά το υποκείμενο και του δίνει την ονομαστική πτώση.“

⁸ PHILIPPAKI-WARBURTON (1999: 162).

Στη δεύτερη περίπτωση το στοιχείο *μόνος του* βρίσκεται σε ονομαστική, παρά το γεγονός ότι ο ελεγκτής βρίσκεται σε αιτιατική πτώση. Δεν αποκτάει πτώση από τη σύνδεση με τον ελεγκτή (long distance association), όπως θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε από το πρώτο παράδειγμα, αλλά από τη συναναφορά με την κενή κατηγορία στη θέση του υποκειμένου του να-συμπληρώματος. Η Φιλιππάκη-Warburton αρνείται λοιπόν την ύπαρξη της κενής κατηγορίας PRO στα Νέα Ελληνικά (αντίθετα από τα Αρχαία Ελληνικά), επειδή δεν πληρούνται τα βασικά χαρακτηριστικά αυτής της κενής κατηγορίας, καθώς κυβερνάται από την κατηγορία AGR, η οποία και της προσδίδει πτώση. Η Φιλιππάκη-Warburton απορρίπτει επίσης τον έλεγχο στα Νέα Ελληνικά ως συντακτικό φαινόμενο και τον αποδίδει μόνο σε λεξικά χαρακτηριστικά του ρήματος της κύριας πρότασης. Η Φιλιππάκη-Warburton επισημαίνει τέλος ότι ο έλεγχος έχει δύο φύσεις, είναι φαινόμενο συντακτικό και σημασιολογικό. Πιο συγκεκριμένα, σε γλώσσες όπως τα Αγγλικά απαντούν και τα δύο είδη ελέγχου. Σε γλώσσες όμως που δε διαθέτουν απαρέμφατο μπορούμε να μιλάμε μόνο για σημασιολογικό έλεγχο.⁹

Από τους πρώτους που διαφώνησαν με την άποψη της Φιλιππάκη-Warburton είναι ο Γιώργος Καρανάσιος (1990) ο οποίος τονίζει την ανάγκη διαφορετικής προσέγγισης της παρεμφατικότητας στην Ελληνική γλώσσα από την Αγγλική, δίνοντας έμφαση στην κατηγορία Χρόνου αντί Συμφωνίας.¹⁰ Αναφέρεται μάλιστα και σε άλλες περιπτώσεις, όπου προβλέπεται η κενή κατηγορία PRO στα Ελληνικά: εκτός από το γερούνδιο, στα αφηρημένα, επιπλέον, ουσιαστικά και στις συντετμημένες προτάσεις (Small Clauses).

Η κατηγορία PRO αναγνωρίζεται σε πολλές περιπτώσεις και σε εργασίες άλλων γλωσσολόγων που ασχολούνται με τη θεωρία ελέγχου στα πλαίσια της γενετικής γραμματικής. Η διαφορά στις απόψεις προκύπτει από τις διαφορετικές προσεγγίσεις του στοιχείου που αποδίδει η πτώση (case assigner), δηλαδή της κατηγορίας που ελέγχει την πτώση.

Η Σαβίνα Ιατρίδου (1993) αποδέχεται ότι όλα τα να-συμπληρώματα περιέχουν στην κατηγορία Κλίση (INFL) το χαρακτηριστικό [+A], δηλαδή τη συμφωνία σε πρόσωπο και αριθμό με το υποκείμενο, διαφέρουν όμως αναφορικά με την αξία του χαρακτηριστικού Χρόνου (Tense, T). Τα συμπληρώματα των ρημάτων ελέγχου περιέχουν χαρακτηριστικό [-T].¹¹ Στο δεύτερο παράδειγμα υπάρχει το χαρακτηριστικό [+T] που αποδίδει στο υποκείμενο ονομαστική πτώση.

(7) *Ο Γιάννης ξέρεi να κολυμπούσε.

(8) Ελπίζω να ήρθε ο Γιάννης.

Η Ιατρίδου διαφωνεί με την προσέγγιση της παρεμφατικότητας της Φιλιππάκη-Warburton. Ως απαρέμφατα παραδοσιακά θεωρούνταν οι ρηματικοί τύποι με

⁹ PHILIPAKI-WARBURTON (1999: 153).

¹⁰ ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ (1990: 174).

¹¹ Παραδείγματα από VARLOKOSTA (1994: 114).

χαρακτηριστικά [-A] και [-T]. Σε πιο πρόσφατες έρευνες τα χαρακτηριστικά T και A διακρίνονται, εκτός από απαρέμφατα με χαρακτηριστικά [-A] [-T], και σε ρηματικούς τύπους με χαρακτηριστικά [-A] [+T] ή [+A] [-T] (Νέα Ελληνικά). Η παρεμφατικότητα πρέπει λοιπόν να προσεγγίζεται από διαφορετική άποψη: „Which of the latter combinations of features can be characterized as infinitival and how can they be distinguished from the uncontroversially «infinitival» [-T] [-A]? The deduction that Modern Greek lack infinitivals from the fact that all the embedded verbs are [+A] does not seem to be contentfull“.¹² Σύμφωνα με την Ιατρίδου, η απόδοση της πτώσης αποτελεί ειδικό χαρακτηριστικό (παράμετρο) όχι μόνο ξεχωριστών γλωσσών, αλλά και ξεχωριστών εξελικτικών φάσεων μίας γλώσσας. Σε αντίθεση με τα Νέα Ελληνικά, στα Αρχαία Ελληνικά φαίνεται η ονομαστική πτώση να αποδίδεται από το χαρακτηριστικό [+A].¹³

Η Σπυριδούλα Βαρλοκώστα στη διδακτορική της διατριβή (1994) αναφέρει ότι στα Νέα Ελληνικά υπάρχουν ρήματα που στα να-συμπληρώματά τους δεν περιέχουν το χαρακτηριστικό [+T], δηλαδή το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης δεν μπορεί να παρουσιαστεί σε παρελθοντικό χρόνο, το υποκείμενό τους όμως μπορεί να πάρει φωνολογικό περιεχόμενο – υπάρχει case assigner:

(9) Θέλω να φύγει ο Κώστας.

(10) *Θέλω να έφυγε ο Κώστας.

Για αυτό το λόγο η Βαρλοκώστα προτείνει να οριστεί το χαρακτηριστικό Tense ακριβέστερα. Χωρίζει τα ρήματα που επιλέγουν να-συμπλήρωμα σε τρεις ομάδες:¹⁴

Ρήματα που δηλώνουν επιστημική τροπικότητα (*πρέπει, ελπίζω*), με χαρακτηριστικό [+T] στην κλίση του να-συμπληρώματος, το οποίο κυβερνάει το υποκείμενο και του αποδίδει ονομαστική πτώση, το υποκείμενο μπορεί να αποκτήσει φωνολογικό περιεχόμενο ή αντικαταστατεί με την κενή κατηγορία pro:

(11) Ο Γιάννης ελπίζει να φύγει η Μαρία

2) Δεοντικά ρήματα (προαιρετικός έλεγχος) με χαρακτηριστικό [-T] στην κλίση του να-συμπληρώματος, το υποκείμενο φέρει ονομαστική πτώση, μπορεί να αποκτήσει φωνολογικό περιεχόμενο ή αντικαταστατεί από την κενή κατηγορία pro:

(12) Ο Γιάννης θέλει να φύγει η Μαρία

¹² ΙΑΤΡΙΔΟΥ (1993: 183).

¹³ ΙΑΤΡΙΔΟΥ (1993: 193).

¹⁴ ΒΑΡΛΟΚΩΣΤΑ (1994: 117).

(13) *Ο Γιάννης θέλει να έφυγε

Ρήματα ελέγχου (υποχρεωτικός έλεγχος)¹⁵ με χαρακτηριστικό [-T] στην κλίση του να-συμπληρώματος, το υποκείμενο του να-συμπληρώματος δεν μπορεί να πάρει φωνολογικό περιεχόμενο και αντικαταστέεται από την κενή κατηγορία PRO

(14) Ο Γιάννης ξέρει να κολυμπάει (*η Μαρία).

Τα επιστημικά ρήματα εκφράζουν την προσωπική γνώμη, το βαθμό βεβαιότητας σχετικά με το περιεχόμενο της δευτερεύουσας πρότασης. Ο ομιλητής εκφράζει τη γνώμη του, αλλά δεν μπορεί να παρεμβαίνει. Για το λόγο αυτό πιθανώς δεν υπάρχει περιορισμός όσον αφορά το χρόνο του συμπληρώματος.¹⁶

Αν και τα να-συμπληρώματα των ρημάτων της δεύτερης ομάδας (θέλω) δεν περιέχουν το χαρακτηριστικό [+T], δηλαδή δεν μπορούν να εκφράσουν μορφολογικά χρόνο, από σημασιολογική άποψη εκφράζουν ένα ανεξάρτητο γεγονός:

(15) Τώρα ο Γιάννης θέλει να φύγει αύριο.

Στην περίπτωση ρημάτων ελέγχου (ρήματα με υποχρεωτικό έλεγχο) οι δομές εκφράζουν ένα γεγονός:

(16) Ο Γιάννης ξέρει να κολυμπάει.

(17) *Τώρα ο Γιάννης ξέρει να κολυμπάει αύριο.

Με βάση αυτά τα δεδομένα η Βαρλοκώστα συνδέει την ικανότητα απόδοσης ονομαστικής πτώσης με την παρουσία „ανεξάρτητου“ χρόνου, δηλαδή με τη δυνατότητα να εκφραστούν στα πλαίσια της δομής με να-συμπλήρωμα δύο από άποψη χρόνου ανεξάρτητα γεγονότα.¹⁷

Στις πιο πρόσφατες εργασίες που αναλύουν τις δομές ελέγχου ανήκουν οι εργασίες της Άννας Ρούσσου. Στη μελέτη της Control and Raising (2001) συγκρίνει τις δομές ελέγχου και ανύψωσης στις βαλκανικές γλώσσες, στα Αγγλικά και σε άλλες γλώσσες στα πλαίσια του μινιμαλιστικού προγράμματος (θεωρία του ελαχίστου).

¹⁵ Ως ρήματα υποχρεωτικού ελέγχου αναφέρει η Varlokosta ρήματα που εκφράζουν αισθήματα (χαίρομαι), ρήματα όπως ξέρω, μαθαίνω, έρχομαι κ.α., καθώς επίσης και τα ρήματα τύπου αρχίζω, τελειώνω, συνεχίζω. Σε άλλες μελέτες, το τελευταίο είδος ρημάτων αναλύεται ως ρήματα ανύψωσης (ALEXIADOU & ANAGNOSTOPOULOU 1999).

¹⁶ VARLOKOSTA (1994: 120).

¹⁷ Την ανάγκη διάκρισης του Χρόνου (Tense) σε μορφολογικό και σημασιολογικό στα να-συμπληρώματα επισημαίνουν και οι ALEXIADOU & ANAGNOSTOPOULOU (1999: 25).

Σ' αυτό το μέρος πρέπει να αναφερθεί σύντομα η εξέλιξη της μετασηματιστικής γραμματικής στη δεκαετία του 90' και στα τελευταία χρόνια. Στις αρχές της εν λόγω δεκαετίας εκδίδονται οι πρώτες εργασίες του Chomsky που περιγράφουν τις αρχές του καινούριου μοντέλου, της πιο πρόσφατης φάσης της γενετικής μετασηματιστικής γραμματικής — του μινιμαλιστικού πρόγραμματος (Chomsky 1992, 1995). Το πρότυπο αυτό επιδιώκει την απλοποίηση και γενίκευση του συστήματος, η τάση αυτή προκύπτει από την διεύρυνση της ανάλυσης σε περισσότερες τυπολογικά διαφορετικές γλώσσες. Οι αλλαγές αφορούν και τις μετακινήσεις, ιδιαίτερα το κίνητρό τους. Σύμφωνα με το πρότυπο η παραγωγή μιας πρότασης πραγματοποιείται μέσω της διαδικασίας συγχώνευσης (Merge) των λέξεων ή δομών ή μέσω των μετακινήσεων. Σύμφωνα με τον Chomsky (1995b) οι λεξικές μονάδες περιέχουν χαρακτηριστικά φωνολογικά, σημασιολογικά και συντακτικά (τυπικά: χαρακτηριστικά κατηγορίας, αριθμού, προσώπου, χρόνου και πτώσης). Τα συντακτικά χαρακτηριστικά χωρίζονται σε ερμηνεύσιμα (ασθενή) και μη ερμηνεύσιμα (ισχυρά). Τα ισχυρά χαρακτηριστικά της λεξικής μονάδας πρέπει να ελεγχθούν (να νομιμοποιηθούν) με βάση τη συμφωνία τους με τα αντίστοιχα χαρακτηριστικά λειτουργικών κατηγοριών (οι λειτουργικές κατηγορίες περιέχουν χαρακτηριστικά ασθενή και ισχυρά που χρειάζονται νομιμοποίηση — χαρακτηριστικά ονοματικότητας και ρηματικότητας), στο πεδίο των λειτουργικών κατηγοριών. Η νομιμοποίηση γίνεται μέσω της μετακίνησης της ίδιας της λέξης (φανερή μετακίνηση) ή των χαρακτηριστικών της (μη φανερή μετακίνηση) στην αντίστοιχη λειτουργική κατηγορία με αντίστοιχα μορφολογικά χαρακτηριστικά.¹⁸ Βάσει αυτού του συστήματος εξηγείται π.χ. ο λόγος που στην Αγγλική γλώσσα πρέπει πάντα μπροστά από ένα παρεμφατικό ρήμα να βρίσκεται λεξικό υποκείμενο σε ονομαστική: Η κατηγορία Κλίση περιέχει ισχυρό χαρακτηριστικό Ονοματικότητας (D feature) που πρέπει να ελεγχτεί από μια ονοματική φράση που μεταφέρεται στο Χαρακτηριστή της. Αντίθετα σε άλλες γλώσσες, κυρίως με την παράμετρο pro-drop, όπως είναι τα Ελληνικά, η κατηγορία Κλίση δεν περιέχει ισχυρό χαρακτηριστικό Ονοματικότητας και για το λόγο αυτό δεν υπάρχει ανάγκη να μεταφερθεί μια ονοματική φράση στο Χαρακτηριστή της¹⁹. Όπως είναι φανερό οι γλώσσες μπορούν να διαφέρουν στο κατά πόσον ένα χαρακτηριστικό (όπως η ονοματικότητα) είναι ασθενές ή ισχυρό, δηλαδή στο εάν η ισχυρότητα ενός χαρακτηριστικού μπορεί να αποτελεί μια παράμετρο διαφορετικά ρυθμισμένη.

Το θέμα ελέγχου και ανύψωσης, η υπόσταση της κατηγορίας PRO και η διευκρίνηση της παρεμφατικότητας είναι και στην εποχή του μινιμαλιστικού προγράμματος θέμα πολλών συζητήσεων. Και στις πρόσφατες εργασίες δεν υπάρχει συμφωνία όσον αφορά αυτά τα ζητήματα. Στο ελληνικό πλαίσιο παραμένει η ερώτηση αν τα ελληνικά να-συμπληρώματα (αλλά και γενικά οι υποτακτικές των βαλκανικών γλωσσών, δηλαδή αυτά που ανταποκρίνονται στα απαρέμφα-

¹⁸ ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΟΝΤΟΥ (2002: 29–33).

¹⁹ ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ (1996).

τα σε άλλες γλώσσες όπως Αγγλική) πρέπει να οριστούν ως μη παρεμφατικά. Όσον αφορά τη θεωρία ελέγχου γενικά οι συζητήσεις επικεντρώνονται ιδιαίτερα στο ερώτημα αν πρέπει να αναθεωρηθεί η βασική αρχή ότι ο έλεγχος είναι σχέση χωρίς μετακίνηση (η κενή κατηγορία PRO παράγεται στη βάση). Στο τέλος της δεκαετίας του 90' διατυπώθηκαν απόψεις διάφορων γλωσσολόγων ότι „ο έλεγχος μπορεί να περιοριστεί σε μετακίνηση“.²⁰ Γνωστή είναι η προσέγγιση του Hornstein (1999) ο οποίος ακυρώνει τη βασική αρχή της θεωρίας κυβέρνησης και αναφορικής δέσμευσης — το θ-κριτήριο που σύμφωνα με τον Chomsky ισχύει και στο μινιμαλιστικό πρόγραμμα²¹. Ο Hornstein θεωρεί τους θεματικούς ρόλους ως χαρακτηριστικά των ρημάτων που ελέγχονται με την απόδοση του θ-ρόλου στην ονοματική φράση. Η ονοματική φράση του υποκειμένου της δευτερεύουσας πρότασης μετακινείται για να ελέγξει τα χαρακτηριστικά (θ-ρόλους) του ρήματος του συμπληρώματος και επομένως του ρήματος της κύριας πρότασης. Δέχεται δηλαδή δύο θ-ρόλους. Επειδή πραγματοποιείται μετακίνηση σε θέση όρου, το υποκείμενο του συμπληρώματος αφήνει στην αρχική του θέση Α-ίχνος. Έτσι εξαιρείται η προβληματική κατηγορία PRO απ' όλο το σύστημα.²²

Παρόμοια προσέγγιση, δηλαδή την εξαίρεση της κατηγορίας PRO και την αποδοχή της μετακίνησης στη σχέση ελέγχου, επιλέγουν και η Άννα Ρούσσου και η Maria Rita Manzini στην εργασία τους *A minimalist theory of A-movement and control* (1998). Υποστηρίζουν ότι η μη παρεμφατική Κλίση (I) δεν έχει D χαρακτηριστικό, δηλαδή δεν ελκύει καμιά ονοματική φράση. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχει θέση υποκειμένου (θέση AgrS), όπου θα μπορούσε να ελεγχθεί ο θ-ρόλος (θ-χαρακτηριστικό) του ρήματος του συμπληρώματος. Οι θεματικοί ρόλοι του ρήματος της κύριας πρότασης και του συμπληρώματος ελέγχονται κατευθείαν στην ονοματική φράση του υποκειμένου της κύριας πρότασης. Αυτή η διαδικασία οδηγεί στη σχέση υποχρεωτικού ελέγχου.^{23 24}

Όσον αφορά τον ορισμό της παρεμφατικότητας η Ρούσσου προσδίδει αυτό το χαρακτηριστικό στην κατηγορία του Συμπληρωματικού Δείκτη — C. Η Ρούσσου χωρίζει, σύμφωνα με τον Rizzi (1997), αυτή την κατηγορία σε κεφαλή higher C, η οποία χαρακτηρίζει τις συμπληρωματικές προτάσεις και είναι παρούσα και στα απαρέμφατα και στις υποτακτικές των βαλκανικών γλωσσών, και στη lower C η οποία περιέχει το χαρακτηριστικό παρεμφατικότητα (Fin). Τα αναφερόμενα συμπληρώματα δεν έχουν αυτή την κατηγορία (σ. 87). Η απουσία του χαρακτηριστικού Παρεμφατικότητα στη δομή συνδέεται με περιορισμούς στην κατηγο-

²⁰ HORNSTEIN (1999: 70).

²¹ CHOMSKY (1995b: 40):“... a chain can have no more than one theta position.”

²² HORNSTEIN (1999: 93): “This article has argued in favor of eliminating the control module from the grammar. In place of subtheories specially designed to account for the distribution and interpretation of PRO, the present proposal has relied on movement to account for obligatory control and on pro to non-obligatory control.”

²³ ROUSSOU (2001: 86).

²⁴ Αυτή η ανάλυση επίσης καταργεί μια βασική αρχή της γενετικής μετασχηματιστικής γραμματικής — την Αρχή διευρυμένης προβολής.

ρία Κλίσης, όπου απουσιάζει η λειτουργική κατηγορία AgrS και πιθανώς και το χαρακτηριστικό Χρόνος. Αυτή η άποψη συμβαδίζει με παλιότερες απόψεις της Ιατρίδου (1993) και άλλων γλωσσολόγων, ότι δηλ. η μη δυνατότητα εκχώρησης ονομαστικής πτώσης σχετίζεται με το Χρόνο. Η Ρούσσου χαρακτηρίζει τα συμπληρώματα των ρημάτων υποχρεωτικού ελέγχου (και ανύψωσης) ως “περιορισμένες δομές”.²⁵ Τις δομές ελέγχου θεωρεί ως προτασιακές ενότητες, με μια κατηγορία Fin και μια AgrS. Οι θεματικοί ρόλοι και ο Χρόνος του συμπληρώματος παράγονται στις αντίστοιχες λειτουργικές κατηγορίες της κύριας πρότασης (σ. 88).

Η ομοιότητα των δομών στα Αγγλικά και στα Ελληνικά φαίνεται από τα παρακάτω παραδείγματα (σ. 86, 89):

(18) [[DP ο Γιάννης] προσπάθησε₀₁ [να τρέξει₀₂]]

(19) [John_D [tried₀₁ [run₀₂]]]

Η μόνη διαφορά των παραπάνω δομών είναι στην παρουσία χαρακτηριστικών συμφωνίας στο συμπλήρωμα στην ελληνική γλώσσα και στις υπόλοιπες βαλκανικές γλώσσες. Η Ρούσσου θεωρεί αυτή τη συμφωνία ως επανάληψη της συμφωνίας του κύριου ρήματος.

Ό,τι αφορά την εξήγηση της διαφοράς ανάμεσα σε ρήματα υποχρεωτικού ελέγχου και προαιρετικού ελέγχου, τα συμπληρώματα δεοντικών ρημάτων επιλέγουν, σύμφωνα με τη Ρούσσου, την πλήρη δομή CP, δεν είναι περιορισμένες δομές, δηλαδή δομές χωρίς C_{Fin}. Σε μερικές βαλκανικές γλώσσες (π.χ. τα Αλβανικά) μπορεί η υποτακτική σε περίπτωση δεοντικών ρημάτων (όχι ρημάτων υποχρεωτικού ελέγχου) να συνδυαστεί με σύνδεσμο. Στην περίπτωση αυτή δεν μπορεί το υποκείμενο του συμπληρώματος να είναι σε συναναφορά με υποκείμενο ή αντικείμενο της κύριας πρότασης, δηλαδή ο έλεγχος αποκλείεται. Ο σύνδεσμος αποτελεί τη λεξικοποίηση της κεφαλής C_{Fin}. Στα Ελληνικά δεν υπάρχει αυτή η δυνατότητα. Η Ρούσσου τονίζει ότι πρέπει να ληφθούν υπ’ όψη τα σημασιολογικά χαρακτηριστικά των ρημάτων. Η επιλογή της συγκεκριμένης CP δομής, δηλαδή η διαφορά ανάμεσα σε ρήματα υποχρεωτικού και προαιρετικού ελέγχου, προκύπτει ακριβώς από αυτά τα χαρακτηριστικά. Οι σημασιολογικοί παράγοντες συνδέονται με τους συντακτικούς.

Η συζήτηση σχετικά με τις δομές ελέγχου στα Ελληνικά είναι βέβαια ευρύτερη. Στη σύντομη περίληψή μου σχετικά με την εξέλιξη της έρευνας αυτών των δομών στη γενετική μετασχηματιστική γραμματική στο πλαίσιο των δύο τελευταίων φάσεών της – της θεωρίας κυβέρνησης και αναφορικής δέσμευσης και του μινιμαλιστικού προγράμματος – βασίστηκα σε σημαίνουσες μελέτες.

Είναι φανερό ότι η σύγχρονη ελληνική γλωσσολογία ανταποκρίνεται στην γενική εξέλιξη της μετασχηματιστικής γραμματικής, αντανακλά και επεξεργάζεται

²⁵ Reduced structures (ROUSSOU 2001: 88).

τις πρόσφατες απόψεις, και η ίδια εμπλουτίζει και επηρεάζει την έρευνα σ' αυτό το επίπεδο. Όπως προαναφέρθηκε, η γενετική γραμματική αρχικά εξελισσόταν με βάση την Αγγλική γλώσσα. Η κατάταξη των γλωσσών με διαφορετικές συντακτικές δομές, όπως οι βαλκανικές γλώσσες, θέτει καινούρια ερωτήματα τις τελευταίες δεκαετίες και προκαλεί καινούριες συζητήσεις. Γενικά μπορούμε να πούμε ότι η προσέγγιση και η επίλυση διάφορων γλωσσικών προβλημάτων είναι πάντα πιο αποτελεσματική στη βάση της σύγκρισης γλωσσών που διαφέρουν μεταξύ τους, όπως για παράδειγμα η Ελληνική γλώσσα από την Αγγλική ή και ακόμα περισσότερο, όπως οι γλώσσες που δε σχετίζονται γενετικά. Οι πρόσφατες αναλύσεις στο πλαίσιο του μινιμαλιστικού προγράμματος προσπαθούν να γενικεύσουν τις αρχές της καθολικής γραμματικής για να ανταποκρίνονται στη δομή μιας ευρείας ποικιλίας γλωσσών, ως παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε τις αναλύσεις της Άννας Ρούσσου (2001, 2004) σχετικά με τον έλεγχο σε διάφορες ευρωπαϊκές γλώσσες.

Όσον αφορά τη μελέτη του ελέγχου στα ελληνικά δεδομένα, μερικές αναλύσεις αποκλείουν την προσέγγιση αυτού του φαινομένου στα Νέα Ελληνικά από συντακτική άποψη (Φιλίππακη-Warburton 1995, 1997), άλλες τονίζουν την ανάγκη συνδυασμού και των δύο πλευρών – συντακτικής και σημασιολογικής (Ρούσσου 2001, ο Πατρικάκος 1995 προτείνει μια σημασιολογική ανάλυση ελέγχου στο πλαίσιο της γραμματικής της κεφαλοστραφούς φραστικής δομής – Head-driven phrase structure grammar).

Τα βασικά ζητήματα, σχετιζόμενα με τον έλεγχο, τα οποία αναφέρθηκαν σ' αυτό το άρθρο, ιδιαίτερα το ζήτημα της παρεμφατικότητας, παραμένουν προς το παρόν ανοικτά.

Βιβλιογραφία

- AGGOURAKI, Y. 1991. „A Modern Greek complementizer and its significance for Universal Grammar.“ *UCL Working Papers in Linguistics* 3. London: University College London, 1–24.
- ALEXIADOU, A. — ANAGNOSTOPOULOU, E. 1999. „Raising without infinitives and the role of agreement.“ In *Dimensions of Movement. From features to remnants*. Alexiadou, A., Anagnostopoulou, E. et al. (eds.). Amsterdam–Philadelphia: Benjamins, 1999, 17–30.
- ALEXIADOU, A. — ANAGNOSTOPOULOU, E. 2000. „Greek syntax.“ *Journal of Greek Linguistics*. Philippaki-Warburton, I., Joseph, B. D. et al. (eds.). Vol I. Amsterdam–Philadelphia: Benjamins, 2000, 198, 199.
- CHOMSKY, N. 1981. *Lectures on Government and Binding*. Dordrecht: Foris.
- CHOMSKY, N. 1995. *The Minimalist Program*. Cambridge-Mass: MIT Press.
- HORNSTEIN, N. 1998. „Movement and control.“ *Linguistic Review*. Vol. 15/2–3, 69–96.
- IATRIDOU, S. 1993. „On nominative case assignment and a few related things.“ *MIT Working Papers in Linguistics* 19, 175–198.
- ΚΑΡΑΝΑΣΙΟΣ, Γ. 1990. „Κενές κατηγορίες και συντακτικό υποκείμενο στα Ελληνικά(;)“. In *Studies in Greek Linguistics* 10. Christidis, A., F. — Charalambopoulos, A. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 169–185.

- ΠΑΤΡΙΚΑΚΟΣ, Α. 1997. „Δομές ελέγχου / δομές γεγονότων. Σημασιοσυντακτική προσέγγιση στο πλαίσιο της HPSG.“ In *Studies in Greek Linguistics 17*. Karali, M. — Veloudis, I. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 448–462.
- ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, E. — ΒΕΛΟΥΔΗΣ, I. 1984. „Η υποτακτική στις συμπληρωματικές προτάσεις.“ In *Studies in Greek Linguistics 6*. Thessaloniki: Kyriakidis, 149–167.
- ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, I. 1987. „The theory of empty categories and the pro-drop parameter in Modern Greek.“ *Glossologia 5–6*. Babiniotis, G. et al. (eds.). Athens: Glossiki Eteria ton Athinon, 55–67.
- ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, E. 1992. „Η συντακτική ταυτότητα του να.“ In *Studies in Greek Linguistics 13*. Christidis, A. — Tzitzilis, Ch. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 255–274.
- ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, E. 1995. „Δομές ελέγχου στα Νέα Ελληνικά.“ In *Studies in Greek Linguistics 16*. Veloudis, I. — Tzitzilis, Ch. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 693–704.
- ΦΙΛΙΠΠΑΚΗ-WARBURTON, E. — ΣΠΥΡΟΠΟΥΛΟΣ, Β. 1996. „Πρόβλημα πτώσης στο πλαίσιο της θεωρίας του ελαχίστου.“ In *Studies in Greek Linguistics 17*. Veloudis, I. — Karali, M. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 261–275.
- PHILIPPAKI-WARBURTON, I. — CATSIMALI, G. 1999. „On Control in Greek.“ In *Studies in Greek Syntax*. A. Alexiadou, G. Horrocks, M. Stavrou (eds.). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers, 153–168.
- ROUSSOU, A. 2001. „Control and raising in and out of subjunctive complements.“ In *Comparative Syntax of Balkan Languages. (Oxford Studies in Comparative syntax)*. Rivero, M. — Ralli, A. (eds.). Oxford: Oxford University Press. 74–104.
- ΡΟΥΣΣΟΥ, Α. 2004. „Ο ρόλος της κλίσης στις δομές ελέγχου.“ In *Studies in Greek Linguistics 24*. Karali, M. — Liosis, N. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 599–610.
- ΘΕΟΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ-ΚΟΝΤΟΥ, Δ. 2002. *Γενετική σύνταξη*. Athens: A. Kardamitsa, 29–33.
- TSOULAS, G. 1993. „Remarks on the structure and the interpretation of na-clauses.“ In *Studies in Greek Linguistics 14*. Anastasiadi-Simeonidi, A. — Stavrou, M. et al. (eds.). Thessaloniki: Kyriakidis, 196–207.
- VARLOKOSTA, S. 1994. *Issues in Modern Greek sentential complementation*. PhD. dissertation, University of Maryland, 99–130.

RESUMÉ

Článek se zabývá problematikou kontrolových struktur v moderní řečtině. Srovnává jednotlivé přístupy k tomuto tématu v rámci teorie řízenosti a vázání a minimalistického programu a poukazuje na specifika moderní řečtiny v otázce komplementů kontrolových sloves ve srovnání s jinými indoevropskými jazyky.

Ústav klasických studií
sumelidu@mail.muni.cz

